

A fejezet a központi költségvetés devizában és forintban fennálló adósságának kamat- és egyéb kiadásait, valamint a központi költségvetés kamat-, illetve egyes követelései megtérüléséből származó bevételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

A fejezet 914,4 milliárd forint összegű kiadásai 34,2 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet. Az előirányzatnál magasabb teljesülés a devizában fennálló adósság kamatának 5,9 milliárd forintos, valamint a forintban fennálló adósság kamatának 29,1 milliárd forintos többletének, illetőleg az egyéb költségek 0,8 milliárd forintos elmaradásának eredményeként alakult ki.

A kamatkiadások tervtől eltérő alakulását a következő tényezők befolyásolták: a 2004. év végi adósságállomány és a 2005. évi finanszírozási igény miatti adósságnövekedés a kiadási előirányzat készítésekor feltételezethez képest kedvezőtlenebbül alakult, a tervekhez képest 2004 végén és 2005 folyamán is módosult a forint és deviza előtörlesztések, illetve a 2005. évi hitelátvállalások összege. A tervezettnél ugyanakkor kedvezőbben alakultak a devizaárfolyamok, az átlagos forint/euró árfolyam a költségvetési tervezésnél meghatározott 254,5 helyett 248,1 lett. A hozamok a kiadások és bevételek változására, az előző évvel ellentétben, nem gyakoroltak erőteljes hatást, ugyanis az év első felében az állampapír-piaci forinthozamok meghaladták a tervezettet, az év második felében pedig a tervezett szint alatt alakultak.

1. Cím: A devizában fennálló adósság kamatkiadásai

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai több mint 5,8 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet és 151,7 milliárd forintot tettek ki, amely az előirányzat 104,0 %-a. A többletkiadásból 6,3 milliárd forint volt a devizahitelek után fizetett kamatok növekedése és 0,5 milliárd forint a devizakötvények kamatának csökkenése.

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől és a külföldi pénzintézetektől (Világbank, EBB, EBRD, KfW, ET Fejlesztési Bank) felvett devizahitelek, illetve az átvállalt devizahitelek után kifizetett kamatok összesen 2,8 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak a tervezettnél és 15,1 milliárd forintot tettek ki (84,4 %). Ez a kamatmegtakarítás döntően az EBB és az ET Fejlesztési Bank előirányzatainál jelentkezett. A megtakarítás oka egyrészt a lehívások 2004-es elmaradása, másrészt valamennyi előirányzatnál az árfolyam kedvezőbb alakulása.

Az 1999-től felvett devizahitelek kamatelszámolása cím 3,5 milliárd forintot tett ki, mely lényegében a terveknek megfelelően alakult. A kismértékű növekedés (108,7 millió forint) oka, hogy e soron szerepel az év során többször igénybe vett 500 millió eurós keretösszegű stand-by (készletlenti) hitel kamata is. Ennek tényleges lehívásával a terv nem számolt, mivel ezen hitel célja a rövid, néhány

napos átmeneti forrásigény biztosítása, amire vonatkozóan a tervezési időszakban még nincs információ.

A belföldi devizahitel kamatelszámolásai jogcímcsoporton 9,0 milliárd forint többletkiadás keletkezett 2005 folyamán és 38,6 milliárd forintot tett ki. Ezen belül az 1997-ben MNB-vel szemben keletkezett devizahitelek kamatai 9,1 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot. A többletkiadás két ellentétes irányú folyamat eredménye:

1. Az előirányzat készítésekor feltételezethez képest a megvalósult előtörlesztések nagysága jelentősen megnőtt, továbbá azok időzítése is jelentősen megváltozott. 2004 végén előtörlesztett az állam egy 2005 februárjában lejáró hitelelemet, ami csökkentette a 2005. évi kiadásokat.
2. Ugyanakkor növelte a kiadásokat az, hogy 2005. év végén a Budapest Airport értékesítése kapcsán befolyt bevételből 192 milliárd forint összegű későbbi években lejáró hitelelem – előre nem tervezett - előtörlesztése történt meg, s ez 17,8 milliárd forint 2005-re nem tervezett kamatkialással járt.

Mind a MÁV-tól 2002-ben átvállalt hitelek kamatai, mind a Rendezvénycsarnok Ingatlanfejlesztő és Kezelő Rt.-től 2004-ben átvállalt hitel kamata 13%-kal maradt el az előirányzattól. Az elmaradás oka a kedvezőbb devizaárfolyamnak köszönhető.

A központi költségvetés által kibocsátott devizakötvények után 94,4 milliárd forint összegű kamatkialadást fizetett a központi költségvetés. A terveknek lényegében megfelelően alakuló kamatkialadás két ellentétes hatás eredményeként alakult ki. A 2005-ben megemelt devizakötvény kibocsátás 3,3 milliárd forinttal növelte, míg a kedvezőbben alakuló nemzetközi rövid távú hozamok és az árfolyamhatás 3,8 milliárd forinttal csökkentették a költségvetés kamatterheit. Az angol és az amerikai kötvények esetében a kamatkialadás a terveknek megfelelően alakult.

2. Cím: A forintban fennálló adósság kamatkialadásai

A forintadósság kamatkialadásai 2005-ben 751,6 milliárd forintot tettek ki, amelyek 29,0 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot.

A forinthitelek 10,5 milliárd forintos kamatkialadása összességében 6,7 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot, így az előirányzat nagymértékben túlteljesült (275%). Ennek oka, hogy 2005-ben átvállalt hitel rendkívüli előtörlesztése valósult meg szintén a Budapest Airport értékesítésével kapcsolatos bevételből. Ezt csak részben ellensúlyozta, hogy több hitel kamatkialadása ugyanakkor a 2004. év végi előtörlesztések következtében 2005-ben nem okozott, vagy kisebb mértékben eredményezett kamatkialadást. A 2004. év végi előtörlesztések következtében nem került sor kamatfizetésre 2005-ben a Sportfólió

Kht-től 2004-ben átvállalt forinthitel és a BKV Rt.-től 2002-ben átvállalt forinthitelek sorokon, illetve csak az előirányzat 5,5%-ának kifizetésére került sor a MÁV 2002-ben átvállalt forinthitelének kamatelszámolásai soron. Az NA Rt-től 2005 végén átvállalt hitelek decemberi előtörlesztése a kamatkiadások jelentős, 6,2 milliárd forintos növekedését okozta. A Budai Várgondnokság Kht-től 2005-ben átvállalt és előtörlesztett hitel kamata 1,0 milliárd forinttal, az ÁAK Rt-től 2002-ben átvállalt hitelének kamata pedig 0,1 milliárd forinttal növelte a kiadásokat. Ezeken a sorokon a költségvetési törvény 2005-re kamatkiadást nem tervezett. Az 1999-ben az Útalaptól átvállalt hitelek esetében kamatmegtakarítás jelentkezett az áprilisi előtörlesztés miatt.

A forint államkötvények kamatkiadásai 536,8 milliárd forintot tettek ki, amelyek 19,3 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot. Az államkötvények után fizetendő kamatok alakulását a hozamok és a kibocsátások tervektől eltérő szerkezete befolyásolta.

A piaci értékesítésű államkötvények kamatterhe 455,1 milliárd forint volt, amely az előirányzathoz képest 14,6 milliárd forintos növekedést jelent, amely több tényező együttes hatásának eredménye. A növekedésből 7,1 milliárd forintot okozott a hozamok tervhez képesti első féléves növekedése és 9,6 milliárd forintot egyéb – a kibocsátási technikai és a bruttó elszámolási rendszer sajátosságaiból származó - okok magyaráznak. A tervekhez képest ugyanakkor csökkent a forintkötvények kibocsátása, ami 2,1 milliárd forint megtakarítást eredményezett ezen a soron.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 81,8 milliárd forintos kamatkiadása 4,7 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot. Az MFB-nek átadott kötvények – melyek fix kamatozásúak - kamata az előirányzatnak megfelelően alakult. A változó kamatozású államkötvények (lakással, konszolidációval, kamatmentes adósság kötvényesítésével kapcsolatos és egyes Postabanknak átadott kötvények) esetében az évközi magasabb hozamok jellemzően növelték a kamatkiadásokat az előirányzathoz képest. A rubelkövetelések megvásárlását fedező államkötvények esetén 2005-re nem volt kamatkiadás tervezve, de technikai okok miatt 1,6 milliárd forint értékű kamat 2005-ben került elszámolásra. Az előtörlesztések a 2004. év végi magasabb hiány miatt elmaradtak. Az ÁPV Rt. gázközművek miatti tartalékfeltöltését fedező kötvények kamatkiadása az előirányzathoz képest többletkiadást mutatott. Ennek oka egyrészt, hogy az érdeklődés elmaradt a visszavásárlások során a várthoz képest, másrészt a hozamok is változtak a tervhez képest.

A kincstárjegyek 204,3 milliárd forint összegű kamatkiadása összességében a terveknek megfelelően alakult. Ezen belül a diszkont kincstárjegyek után kifizetett 148,8 milliárd forint kamat 9,2 milliárd forinttal (6,6 %-kal) lépte túl az előirányzott összeget. Az előirányzatot megalapozó tervhez képest 2005-ben magasabb lett a bruttó diszkont kincstárjegy értékesítés. A többlet kibocsátás

okozta mennyiségi hatás 5,1 milliárd forinttal, a 2005 folyamán megvalósult magasabb hozamok miatti hozamhatás 4,1 milliárd forinttal növelte a 2005. évi kiadásokat.

A lakossági kincstárjegyek esetében kifizetett 55,5 milliárd forint kamat 6,1 milliárd forinttal alacsonyabb kamatkidatást jelent a tervezetthez képest. A közel 10%-os megtakarítás oka, hogy 2005-ben jelentősen csökkent a lakossági értékpapírok iránti kereslet.

3. Cím: Egyéb költségek

Az adósság és követelés-kezelés egyéb kiadásai cím együttes összege 11,1 milliárd forintot tett ki, 0,8 milliárd forinttal kevesebbet az előirányozottnál. Ezen a címen az állam jutalékot fizetett a forint- és deviza forrásbevonások után, az állampapírok lakossági értékesítése után, valamint a forgalmazás egyéb költségeit fizette meg (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások, valamint a követelés-kezelés költségeinek előirányzatait is.

A deviza kötvény kibocsátásokhoz kapcsolódó jutalékok esetében 1,3 milliárd forint többletkiadás keletkezett 2005-ben, ami a tervezett kiadás kétszeresét teszi ki. Ennek oka a tervekhez képesti magasabb deviza kibocsátás. A forintjutalékok esetében elsősorban a jutalékfizetéssel járó lakossági állampapírok értékesítésében történt jelentős csökkenés, s ez mintegy 1,9 milliárd forint összegű megtakarítást jelentett.

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások 800 millió forint összegű költségvetési előirányzatából 2005-ben mindösszesen 649,5 millió forint volt felhasználható. A felhasznált összegből a jogszabályi kötelezettségek teljesítésére mintegy 55,3 millió forint, a magyar állampapír image- és termékkommunikációra mintegy 521,0 millió forint, internetes és PR kommunikációra mintegy 38,8 millió forint, a reklámanyag felhasználási jogdíjra, reklámanyagok újragyártására 34,4 millió forint kiadás merült fel.

A követelés-kezelés költségei minimális kiadást jelentettek, s a terv 8,1%-ában teljesültek.

BEVÉTELEK

Az ún. adósságszolgálati bevételek (tőke- és kamat) 116,4 milliárd forintos teljesülése 20,6 milliárd forint többletet mutat. Az eltérést a tőkebevételek közel 1 milliárd forintos, illetve a kamatbevételek 19,6 milliárd forintos többlete okozta. Módosult év közben a tőkebevételek előirányzata 29,3 millió forinttal, mivel az

Oroszországban lévő magyar hadisírok gondozására elszámolt összeggel a Kormány megnövelte a külföldi követelések visszatérülésének előirányzatát.

1. Cím: Devizában fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

A devizában fennálló adósság és követelések 1,0 milliárd forintos kamatbevételei 0,4 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot. Ez a teljesülés a devizaszámla magasabb kamatbevételeire vezethető vissza, mivel a tervezettnél több devizabetét elhelyezése valósult meg.

A címen belül a világbanki és az EBB hitelek kamatelszámolásai jogcímen elszámolt bevételek minimálisan maradtak el a tervezettől.

2. Cím: Forintban fennálló adósság és követelések kamatbevételei

A forintban fennálló adósság és követelések kamatbevételének 107,6 milliárd forintos teljesülése 19,2 milliárd forint többletbevételt jelentett a költségvetés számára. E bevételek 21,8 %-kal haladták meg az előirányzatot, amely többlet nagyrészt a Kincstári Egységes Számla forintbetét kamatbevételének köszönhető.

Az állami kölcsön kamata jogcímen befolyt 4,7 millió forint a tervezett 2 millió forinttal szemben jelentős túlteljesítést jelent, amely a hátralékok tervezettnél jobb arányú befolyásából származott.

Az államkötvények kamatbevétele 2 %-kal haladta meg az előirányzatot. Ez a többlet a piaci értékesítésű államkötvények felhalmozott kamatbevételének és árfolyamnyereségének 1,3 milliárd forint többletbevételéből (1,9 %) és a nem piaci, az állam által egyes pénzintézeteknek nyújtott alárendelt-kölcsöntőke kötvények utáni 0,1 milliárd forinttal (8,1%) magasabb kamatbevétele miatt következett be.

Az államkötvények felhalmozott kamatelszámolásának 1,3 milliárd forintos többletét két tényező egyenlege magyarázza. A tervekhez képest alacsonyabb volt a 2005. évi államkötvény értékesítés, amely a tervekhez képest összességében 2,6 milliárd forint elmaradást okozott. Ezzel szemben az aukciós árfolyamnyereség 3,9 milliárd forinttal több lett 2005-ben, melyet az év második felében, a tervekhez képesti kissé alacsonyabb hozamszint okozott.

A Kincstári Egységes Számla forintállománya után kapott kamat 15,0 milliárd forint többletbevételt okozott, és 28,9 milliárd forintot tett ki. A Kincstári Egységes Számla állománya 2005 során jellemzően magasabb volt a tervezettnél, illetve a KESZ után fizetendő kamatmérték (a jegybanki alapkamat) napi átlaga is - bár kismértékben - a tervezett felett alakult. Ennek eredményeként a KESZ egyenlege után a központi költségvetésbe befolyt kamat a magasabb állomány miatt 14,4 milliárd forinttal, a kedvezőbb kamat miatt 0,6 milliárd forinttal volt kedvezőbb. A Kincstári Egységes Számla havi átlagos állománya 2005. során öt hónap kivételével végig magasabb volt a tervezettnél, ami a költségvetés magasabb finanszírozási igénye miatt következett be.

Az állam által egyes pénzüzeteknek nyújtott alárendelt-kölcsöntőke kötvénye utáni 0,1 milliárd forinttal magasabb kamatbevétel (1,5 milliárd forint) összességében a tervezettnél magasabb kamatszint miatt következett be.

Az EU által finanszírozott – de hazánk által megelőlegezett – intervenciók felvásárlások előfinanszírozási kamatköltségének uniós megtérítése 2,8 milliárd forinttal meghaladva a tervet, 3,8 milliárd forintban teljesült.

4. Cím: Tőkekövetelések visszatérülése

A kormányhitelek visszatérülése alcím a volt rubel- illetve dollár elszámolású országoknak korábban nyújtott kormányhitelek, illetve kereskedelmi szaldókövetelések megtérülése kapcsán az adott évben ténylegesen realizált bevételeket tartalmazza, a megtérülés időpontjában érvényes devizaárfolyamon történt elszámolás mellett.

2005-ben is folytatódott a külfölddel szemben fennálló kormányzati követelések leépítését célzó munka, amely egyfelől a még rendezetlen követelések törlesztéséről szóló új kormányközi megállapodások megkötésére, másfelől a már korábban megkötött ilyen megállapodások ütemterv szerinti végrehajtásának elősegítésére irányult. Ennek egyik eredményeként Jemen aláírta az adósság rendezéséről szóló kormányközi megállapodást, s az abban előírányzott egyösszegű készpénzes törlesztés 2005-ben meg is valósult. Másik eredmény a Tanzániával aláírt, az adósság részbeni elengedését is magában foglaló átütemezési megállapodás, melynek alapján Tanzánia hozzájárulásával lehetővé vált az átütemezett adósság értékesítéséről szóló megállapodás létrehozása harmadik személlyel, s az abban előírányzott egyösszegű készpénzes törlesztés 2005-ben ugyancsak megvalósult.

A volt rubel relációból származó bevételek Oroszországgal és Laossal szembeni követelések megtérüléséből keletkeztek, míg a dollár elszámolás mellett nyújtott kormányhitelek bevételei a jemeni, nicaraguai, tanzán és török viszonylatból származnak.

A 2005. évre tervezett 3,5 milliárd forintos bevétellel szemben mintegy 4,5 milliárd forint tényleges bevétel keletkezett. A túteljesítést elsősorban a jemeni és tanzán adósságrendezés eredményezte, mely adósságrendezésekre a tervezéskor reálisan még nem lehetett számítani.

Kormányzati követeléseink jelentős részben a fizetőkészség és -képesség vonatkozásában a legkisebb törlesztési hajlandóságot mutató országokkal szemben maradtak fenn. Ez a tény a korábbiaknál nagyobb mértékben okoz bizonytalanságot a bevételek tervezését illetően is, mind a megtérülési idő, mind a várhatóan megtérülő összeg tekintetében, különösen, hogy ez utóbbira az árfolyammozgások is hatnak, amelyek 2005. évben a korábbi évekhez képest felerősödtek.

A követelésekkel történő gazdálkodás folytatódó elemeként jelentek meg — az IMF, az OECD, az Európai Unió nemzetközi programjaihoz csatlakozva — a

HIPC országok (súlyosan eladósodott szegény országok) adósságainak részbeni elengedés melletti rendezésére kidolgozott kezdeményezések. Idetartoznak a fent említett jemeni és tanzán megállapodások is; Etiópiával a több éven át előkészített kormányközi megállapodás aláírásra került, melynek keretei között követeléseink egy részének a nemzetközi fejlesztési együttműködés keretében segélyezésre történő felhasználásának előkészítése is megvalósult. E kezdeményezések 2005-ös megvalósítása az érintett viszonylatokban 2005. illetve 2006. évi követelésállomány-csökkenést jelent.

A nemzetközi pénzügyi szervezetek és külföldi pénzügyintézetek belföldre kihelyezett hitelei tőke-visszatérülése alcím bevétele a tervezettnél megfelelően alakult.

A világbanki hitelek esetében a tervezett 1084,4 millió forinttal szemben 1075,7 millió forint folyt be.

Az LRI-nek nyújtott deviza alapú EBB hitelnél a 693 millió forintra tervezett törlesztés a tervnek megfelelően alakult.

Az OECD hitel tőketörlesztése az előirányzott 216,5 millió forinttal szemben 179,5 millió forintra (82,9 %) teljesült. Az 37 millió forintos bevétel elmaradásának oka két önkormányzat késedelmes adósságtörlesztése volt.

Az állami alapjuttatás bevétele is a tervnek megfelelően alakult, 102,8%-ban teljesült. Az állami kölcsön törlesztése nem szerepelt a tervben, teljesülés azonban minimális összegben megvalósult. Mind az állami alapjuttatás, mind az állami kölcsön törlesztése esetében a túlteljesítés oka elsősorban az volt, hogy a hátralékokból a tervezettnél magasabb összeg folyt be.

Dr. Veres János
pénzügyminiszter